

GAZ TAQSIMLASH MEXANIZMINI QISMLARGA AJRATISH VA

Ma'rupov Abduqodir

Farg'ona viloyati Oltiariq tumani 2-son kasb-hunar maktabi

Ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotatsiya: *Sovitish tizimi motor detallarini sovituvchi mexanizm va asboblardan iborat bo'lib, zamonaviy motorlar havo yoki suv bilan sovitiladi. Ushbu maqolada sovitish tizimiga texnik xizmat ko'rsatish yoritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *Sovitish tizimi, germetiklikni buzilishi, suv nasosi salnigidan, radiator qopqog'i, ventilator tasmasi, nasos parragi.*

Annotation: *the cooling system consists of a mechanism and instruments that cool the motor details, and modern motors are cooled by air or water. This article covers the maintenance of the cooling system.*

Keywords: *cooling system, hermetic violation, water pump salnigidan, radiator cap, ventilator strip, pump parrage.*

Havo bilan so'vitiladigan motorning radiatori, suv giloflari, suv quvurlari bo'lmaydi, shuning uchun u ixcham va oddiy tuzilgan, unga texnik xizmat ko'rsatish oson. Motor yurgizib yuborilishi bilan qiziydi, shu sababli kam yiyiladi, havoning issiq-sovuqligi motor ishiga kam ta'sir etadi, ammo ventilyatorni xarakterga keltirish uchun ko'proq quvat sarf boladi.

Sovitish tizimining asosiy nosozliklariga: germetiklikni buzilishi, suv nasosi salnigidan, patrubka va boshqa joylaridan suyuqlikning sizib oqishi, tasma tarangligining yetarlimasligi, uning yorilishi, uzilishi, termostat qopqog'ining berk qadalib yoki ochiq qilgicha qolishi, nasos parragingin sinishi, radiator qopqog'ining jips yopilmasligi, tarmoq devorlarida suyuqlik cho'kindi (quyqa)si hosil bo'lishi kabilar kiradi.

Sovitish tizimining nosozliklarini quyidagi tashqi alomatlaridan bilsa bo'ladi: Dvigatel uzoq muddatda, zo'riqib ishlamaganda ham qiziydi, agar oziqlash va yondirish jihozlari noto'g'ri sozlangan bo'lsa, radiator suyuqligi qaynab ketadi. Termostat klapani asta-sekin ochilsa yoki mutlaqo ochiq bo'lsa (dvigatel yurgizilgandan keyin) asta-sekin qiziydi, klapan bordi-yu, kech ochilsa, dvigatel tezroq qizib ketadi.

So'vitish tizimiga texnik xizmat ko'rsatish suv quyish. ventilator tasmalarini taranglash, bo'shagan qismlarini mahkamlash. suv sizishini to'xtatish, ventilator va nasosni moylash hamda sovitish tizimini quyqadan to'lashdan iborat. Havo bilan sovitish tizimida ventilyatorlarga havo kradigan sim to'ra va silindrlarning soviluvchi qovurg'alari orasi tozalanadi. So'vitish tizimi durust ishlaniya, suv qaynab ketadi yoki motor yetarli darajada qiymaydi (o'la soviydi). Suv sovitish tizimidan tashqari la'minlash, yondirish va moylash tizimlari to'g'ri ishlamasligi sababii ham qaynashi mumkin. Suv kam, tasma bo'shagan yoki moy bosgan, jaluzalar yoki parada yopiq bo'lsa, sovitish tizimiga quyqa lo'plangan yoki radiator o'zagining sirti ifloslangan bo'lsa. radiatorning pastki qismidii suv mu'lab qolgari bo'lsa, termostat durust ishlamasa yoki motor ortiqcha zo'riqib ishiasa, so'vitish tizimining suvi

qaynab ketadi. Iermostat to'g'ri ishlamas (asosiy klapni yopilmas), jaluzalar yoki pardadan vaqtida foydalanilmas. motor yetarli qimaydi (sovib ketadi). So'vitish tizimiga har doim tiniq, oq suv («yumshoq suv») quyish kerak. Suvning sizishiga va sathining kamayishiga yo'q qo'yimaslik lozim. Yopiq sovitish tizimidagi suvm motor sovigandan keyin bo'g'izning tiqinini oehib bo'shatib olish kerak. Sovitish tizimining bo'shagan qismiarini tekshirib mahkamlash vaqtida radiator, xomut va shlanglar, suv o'tadigan qisqa quvuriar va suv nasosining salniklari, ventilator, taranglovchi rolikni ko'dan kechirish lozim. Ventilator tasmasining tarangligi bosh barmoq bilan bosib ko'rib yoki parrakning uchiga tosh osib tekshiriladi. Tasma avtomobil motorlarida 30—40 N, traktorlarda 50—70 N kuch bilan o'rtasidan bosilganda 15 —20 mm egilishi lozim. Sovitish tizimidagi quyqani yuvish uchun I I suvga 100 g kirsodasi va 50 g kerosin qo'shib aralashma tayyorlanadi. Sovitish tizimi bunday aralashma bilan toldirilib, 10 — 12 soat qoldiriladi. So'ngra motor yurgizilib 10— 15 daqiqa o'rta teli kda ishlatiladi va shundan keyin aralashma to'kiladi, so'ngra soviish tizimi toza suv bilan yuvilkadi. Aluiniy kallakli motorlarning sovitish tizimi icrniostatni olib qo'yib, kuchli suv oqimi hilan yuvib tozalanadi. Sovuq kunlarda motorga suvni isitib quvish lozim. Buning uchun bo'shatib olish jomragi ochib qo'yilib, undan issiq suv tusha boshlaguncha suv quyiladi. keyin jo'mrak berkitilib, tizimga suv to'ldiriladi. Suvning muzlamasligi uchun parda va jaluzalardan foydalanish va motorga paxlali g'ilof kiygi/ish kerak. Ortiqcha sovuq hududlarida suv o'rnida past haroratda mu,laydigan antifriz qo'llaniladi. Termostatning to'g'ri ishlashini tekshirish uchun u suvga solib ko'riladi. Suv isitilib harorati 68—72°C ga yelganda termostatning asosiy klapani ocha boshlashi va 82—85° da 9 mm ko'tarilib, batamom ochilishi lozim.

Hulosa qilib shuni aytish mumkinki qizib ketishiga olib keladigan ishqalanish kuchiga qo'shimcha ravishda, vosita havo yoqilg'i aralashmasini yoqadi. Ayni paytda juda katta miqdordagi issiqlik energiyasi ajralib chiqadi. Harorat, uning ba'zi bo'limlarida dvigatelning modifikatsiyasiga qarab, 1000 darajadan oshishi mumkin.

ADABIYOTLAR:

1. Mahmudov F. Avtomobillarning elektr va elektron jihozlari. - «Istiqlol», 2000-yil.
2. Батешев С.Я. Научная организация учебно-воспитательного процесса. М.: «Высшая школа», 1985.
3. Галкин Е.В., Ясаков Н.А. И нструкционно-технологические карты по тракторам и автомобилям. М инск. «Высшая школа», 1981.
4. Гелман Б.М., Опарин И.М. Автомобильные электронны е системы. - М.: 1987.
5. Глезер Г.Н., Опарин И. М. Автомобильные электронны е системы зажигания. - М.: «М ашиностроение». 1978.